

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Sådan inddrages eleverne

– udskrivning på friskoler, private grundskoler, efterskoler og frie fagskoler

Sådan inddrages eleverne

– udskrivning på friskoler, private grundskoler, efterskoler og frie fagskoler

2023

ISBN nr. 87-603-3348-0 (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

1	Forord	4
2	Procedurer for udskrivninger	5
3	Rammer for udskrivninger af elever på frie skoler	6
3.1	FN's Børnekonvention.....	6
3.2	Lov om friskoler og private grundskoler m.v. samt lov om efterskoler og frie fagskoler	7
4	Processen ved overvejelser om udskrivning	9
4.1	Generelle overvejelser ved udskrivning	9
4.2	Elementer i udskrivningsprocessen	11
4.3	Processen ved udskrivning med øjeblikkelig virkning (bortvisning)	13
5	Inddragelse ved samtale eller på anden måde	14
5.1	Afholdelse af samtale med eleven	14
5.2	Elevens alder og modenhed	15
5.3	Vurdering af om en samtale vil være til væsentlig skade for eleven	15
6	Efter udskrivningen	17
7	Krav om skriftlig dokumentation	18
7.1	Opbevaring af data om elever efter udskrivning	18
8	Bistand og vejledning.....	20
9	Huskeliste ved beslutning om udskrivning fra en fri skole	21

1 Forord

Dette vejledningsmateriale har til formål at være en inspiration for fri- og privatskoler, efterskoler og frie fagskolars overvejelser om procedurer, der sikrer inddragelse af elever i forbindelse med udskrivning eller bortvisning, så det sker i overensstemmelse med loven.

Inddragelse af en elev forud for udskrivning betyder, at elevens perspektiv og synspunkter bliver anerkendt og taget alvorligt. Ved inddragelse sikres, at både eleven og skolen kender hinandens holdninger og oplevelse af sagen.

Ved at inddrage eleven medvirker skolen samtidig til at skabe demokratiske samfundsborgere. Dét at blive inddraget er med til at forberede eleven til at leve i et demokratisk samfund og til at udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og respekt for andre. Inddragelse er et udtryk for, at demokratisk dannelse er en del af skolens virke også ved udskrivning af elever.

Børne- og Undervisningsministeriet udgav i 2017 vejledningen "Sådan inddrages eleverne FN's børnekonvention og de frie skoler", som blev udarbejdet med bidrag fra de frie skolers foreninger og Danske Skoleelever.

Som opfølgning på vejledningen fra 2017 gennemførte Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) i 2018 en evaluering, og i 2019 udkom rapporten "Udskrivning af elever på frie grundskoler, efterskoler og frie fagskoler" fra EVA.

Den 1. januar 2021 trådte nye regler i kraft, der betyder, at fri- og privatskoler, efterskoler samt frie fagskoler skal inddrage elever forud for, at de træffer beslutning om at udskrive en elev.

Vejledningen er derfor ajourført i lyset af de nye regler om udskrivning i § 4 a i hhv. lov om friskoler og private grundskoler m.v. (LBK nr. 1166 af 11/08/2022) og lov om efterskoler og frie fagskoler (LBK nr. 1172 af 12/08/2022).

Det nye vejledningsmateriale har, ligesom forgængeren, til formål at medvirke til, at skolerne og deres medarbejdere kan håndtere de udskrivningssager, der måtte opstå. Alle sager er forskellige og må behandles individuelt i overensstemmelse med reglerne. Selv om vejledningen ikke kan give en fast manual for håndteringen af sagerne, så kan den give nogle pejlemærker og opmærksomhedspunkter. Vejledningen suppleres af oversigten "Huskeliste ved beslutning om udskrivning fra en fri skole", der giver et hurtigt overblik over, hvad skolerne skal huske i forbindelse med inddragelse af eleven, når skolen overvejer en udskrivning.

2 Procedurer for udskrivninger

Mange skoler har allerede procedurer, der sikrer inddragelse af eleverne i forbindelse med udskrivning eller bortvisning. Vejledningen skal være med til at sikre, at alle skoler er opmærksomme på at inddrage eleverne, og den skal understøtte skolerne i at overholde lovens § 4 a og håndtere den svære balance mellem de forskellige hensyn, der er i forbindelse med udskrivning af en elev.

Alle skoler opfordres til at have nedskrevne procedurer for udskrivning af elever. Det er vigtigt at understrege, at procedurer ikke kan være en fast manual for gennemførelsen af udskrivnings- eller bortvisningssager. Der vil altid skulle foretages en konkret, individuel vurdering i hver enkelt sag. Men en nedskreven procedure kan understøtte skoleledere og lærere i forbindelse med overvejelser om, hvorvidt en elev skal udskrives, så det sikres, at eleven reelt bliver inddraget, og at udskrivningen sker i overensstemmelse med reglerne.

Sådanne procedurer kan med fordel udarbejdes med inddragelse af skolens medarbejdere, forældre og elever, herunder eventuelle elevråd. Særligt i forhold til eleverne vil der kunne tages udgangspunkt i et mere generelt arbejde, fx med skolens ordensregler

3 Rammer for udskrivninger af elever på frie skoler

3.1 FN's Børnekonvention

Danmark tiltrådte i 1991 FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (børnekonventionen). Blandt konventionens grundlæggende principper er artikel 3 om barnets tarv og artikel 12 om retten til at blive hørt. Efter FN's børnekonvention artikel 3 skal barnets tarv komme i første række ved alle foranstaltninger vedrørende børn, altså personer under 18 år. Det følger af konventionens artikel 12, at et barn har ret til at give udtryk for sine egne synspunkter. Barnet har krav på, at dets synspunkter indgår i grundlaget for beslutninger, der vedrører barnet. En udskrivning af eller bortvisning fra skolen er sådan en beslutning.

Børnekonventionen giver ikke en elev krav på at gå på en fri skole. En fri skole kan beslutte at afbryde samarbejdet mellem skole og hjem ved at udskrive eller bortvise en elev, selv om forældrene og eleven ikke ønsker det.

Børnekonventionens krav om inddragelse betyder, at eleverne skal inddrages, og deres synspunkter skal indgå i grundlaget for skoleledelsens beslutning om at udskrive eller bortvise barnet, for at skolen overholder konventionen.

Uddrag af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder

Artikel 3

1. I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.

Artikel 12

1. Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.

Inddragelse skal sikre, at elevens perspektiv og synspunkter faktisk får betydning for vurderingen af den konkrete sag. Det handler om, at skolen, inden der tages en beslutning, har fået kendskab til elevens perspektiv og synspunkter. Det forudsætter ikke, at skolen er eller skal blive enig med eleven. Det er vigtigt at understrege, at inddragelse af eleven ikke må ske på en måde, der efter en faglig vurdering må vurderes at skade eleven og altså ikke kan siges at være i barnets tarv. Det må i sådanne situationer sikres, at elevens perspektiv og synspunkter på sagen kan inddrages på anden vis, inden der tages beslutning. Se afsnit 5.2. om inddragelse på anden måde end samtale på grund af elevens alder og modenhed og afsnit 5.3. om vurdering af om inddragelse ved samtale vil være til væsentlig skade for eleven.

3.2 Lov om friskoler og private grundskoler m.v. samt lov om efterskoler og frie fagskoler

Den 1. januar 2021 trådte § 4 a i kraft i lov om friskoler og private grundskoler m.v. samt lov om efterskoler og frie fagskoler. Folketingets baggrund for at vedtage de foreslåede regler var, at efter artikel 12, stk. 1, i FN's børnekonvention, skal et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, sikres retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet, og at barnets synspunkter skal tillægges passende vægt. Folketingets Ombudsmand har tidligere modtaget en række klager fra forældre til elever på friskoler, private grundskoler og efterskoler, der er blevet udskrevet af skolerne uden inddragelse. Med § 4 a fik Folketingets Ombudsmand samtidig en mulighed for at behandle klager over udskrivning på skolerne, da der nu er en bindende regel om inddragelse af eleven før en udskrivning eller bortvisning.

Lov om friskoler og private grundskoler m.v. samt lov om efterskoler og frie fagskoler

§ 4 a. Skolen skal, inden skolen træffer en beslutning om udskrivning af en elev, sikre, at eleven inddrages, så elevens perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk alt efter elevens alder og modenhed. Dette skal ske ved samtale med eleven eller på anden måde, der ved inddragelse af eleven belyser elevens perspektiv. Elevens perspektiv og eventuelle synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med elevens alder og modenhed. Eleven kan ved samtale med skolen lade sig bistå af en eller flere bisiddere.

Stk. 2. Forpligtelsen til, inden skolen træffer en beslutning om udskrivning, at inddrage eleven ved samtale gælder ikke, hvis det må antages at være til væsentlig skade for eleven.

Stk. 3. Skolen skal sikre skriftlig dokumentation for inddragelse efter stk. 1 eller for grundlaget for unkladelse efter stk. 2.

4 Processen ved overvejelser om udskrivning

4.1 Generelle overvejelser ved udskrivning

Det er en alvorlig beslutning, når en elev ikke længere kan fortsætte sin skolegang på en skole. Det har store konsekvenser for den enkelte elev, som skal sige farvel til sine venner på skolen, dagligdagen dér og indstille sig på at begynde på en ny skole.

En skoles overvejelser m.v. med hensyn til at udskrive eller bortvise en elev er omfattet af lovens § 4 a, hvorefter skolen skal inddrage den pågældende elev, inden der træffes beslutning om udskrivning. En overholdelse af lovens § 4 a skal bidrage til, at beslutningen er velovervejnet, og processen gennemsigtig og klar for eleven.

Inden skolen orienterer en elev om, at den overvejer en udskrivning af eleven, bør forældrene som hovedregel orienteres, så forældrene hører derom fra skolen og ikke fra eleven. Det vil også særligt for yngre børn være naturligt, at forældrene selv har mulighed for at tale med deres barn derom før skolen. Der vil dog kunne være situationer, hvor orienteringen af eleven ikke vil kunne afvente orienteringen af forældrene fx for ældre elever på efterskoler.

Inden skolen kommer til en overvejelse om at udskrive eleven, vil der som regel have været et forløb forud herfor. Der kan fx have været problemer med for meget fravær, mobning af andre elever, elevens manglende samarbejdsevne eller overholdelse af de regler, der er på skolen – altså elevens forhold.

Sådanne problemstillinger tackles løbende af skolens leder, lærere og evt. andre medarbejdere. Det sker blandt andet ved en løbende dialog mellem eleven og elevens lærere i den daglige undervisning, i klasseværelset, på møder mv. Den daglige dialog med eleven vil også være med til at sikre, at den enkelte elevs synspunkter er kendte for skolen, hvis problemstillingen ikke skulle blive løst.

Som led i det almindelige skole-hjem-samarbejde vil forældre endvidere blive inddraget fx ved skriftlig kommunikation, telefoniske samtaler eller møder.

Den løbende dialog er et forsøg på at sikre, at problemer tages i opstarten og ikke får lov at udvikle sig, så en udskrivning eller en bortvisning kommer på tale. Dialogen kan evt. følges op af konkrete aftaler om, hvad der skal gøres anderledes, så eleven kan blive på skolen.

En udskrivning kan også komme på tale på baggrund af andre forhold, fx hvis en skole finder, at den ikke fagligt kan give den specialundervisning, som eleven har behov for – altså elev/skoleforhold, eller hvis der er uoverensstemmelser mellem skolen og forældrene om forventninger til samarbejdet eller ved manglende betaling, det vil sige forældrenes forhold.

Særligt med hensyn til en udskrivning, der overvejes på baggrund af forældrenes forhold, herunder uoverensstemmelse mellem forældre og skole eller forældrenes manglende betaling, bemærkes, at det også her er vigtigt at inddrage elevens perspektiv.

Det er endvidere vigtigt at være opmærksom på, at inddragelsen af eleven sker på en måde, så eleven ikke oplever at komme i en loyalitetskonflikt mellem skole og forældre eller mellem forældrene indbyrdes. Det kan især være tilfældet, når udskrivningen ikke er begrundet i elevens forhold, men i at forældre og skole er uenige, eller at forældrene indbyrdes er uenige.

Det bedste er derfor, hvis uenigheder kan afklares mellem de implicerede voksne, således at eleven ikke sættes i en loyalitetskonflikt i sit forhold til skole og forældre. Eleven vil imidlertid mange gange være klar over, at der er uenigheder mellem skole og forældre. Det kan være forældrene, der har fortalt eleven om det, eller eleven kan mærke på de voksne, at der er en uenighed.

Skolen må derfor altid sørge for, at der finder en transparent inddragelsesproces sted for både eleven og forældrene, herunder at det er klart for eleven, at forældrene inddrages og høres, ligesom det skal stå klart for forældrene, at eleven inddrages og høres.

Et centralt mål for inddragelsesprocessen, hvor overvejelsen om udskrivning er på baggrund af forældrenes forhold, er derfor, at det kommunikerer til eleven, at eleven ikke har gjort noget forkert.

Den konkrete tilrettelæggelse af processen ved udskrivning af en elev og inddragelsen af forældre og elev i den forbindelse må altid bero på de konkrete forhold. I det efterfølgende er beskrevet de typiske elementer i udskrivningsprocessen, men der kan efter de konkrete forhold være behov for at fravige eller supplere.

Der er således alene tale om en vejledende beskrivelse af, hvordan skolen kan håndtere et sagsforløb. Beskrivelsen er således ikke tænkt som en fast manual for processen ved udskrivninger, men punkter, der kan indgå i skolens overvejelser om tilrettelæggelse af processen.

4.2 Elementer i udskrivningsprocessen

Hvis sagen handler om elevens forhold, er det vigtigt, at det i den daglige dialog med eleven og forældre er markeret, at den pågældendes adfærd ikke er acceptabel, så det ikke kommer som en overraskelse for eleven og forældre, at elevens adfærd opfattes som et problem af skolen.

Tilsvarende må det, hvis sagen handler om elev/skoleforhold forudsættes, at spørgsmål som fx behov for specialundervisning har indgået i den løbende dialog med forældrene. Eleven må også via den daglige dialog forudsættes at være bekendt med, at der er problemer.

Hvis skolens overvejelser om udskrivning er begrundet i forældrenes forhold, er det særligt vigtigt, at skolen er opmærksom på, at eleven ikke kommer i en loyalitetskonflikt mellem skolen og forældrene eller mellem forældrene indbyrdes. Som udgangspunkt vil sådanne forhold ikke indgå i den daglige dialog på skolen med eleven, hvorimod det selvfølgelig vil indgå i dialogen med forældrene.

Hvis en uenighed mellem forældre og skole antager en sådan karakter, at skolen finder, at den må afbryde samarbejdet med den konsekvens, at eleven ikke længere kan gå på skolen, er det skolens ansvar at sikre, at det sker på en ordentlig og hensynsfuld måde over for eleven.

Som første skridt, når en skole vurderer, at det er nødvendigt at indlede en udskrivningssag vedrørende en elev, skal skolen sikre sig, at elev og forældre er klar over, at skolen ser et problem, der kan føre til en udskrivning. Elementer deri kan være:

- Inviter forældre til en samtale, hvor I går i dialog om det oplevede problem. Forsøg at lave en aftale om, hvordan problemet kan løses. Fortæl, at det kan føre til en udskrivning, hvis problemet ikke løses. Fortæl, at eleven også vil blive inddraget, så elevens perspektiv og synspunkter kan indgå i processen. Varslingen af forældrene giver også dem mulighed for selv at orientere eleven før skolen, hvis de ønsker det.
- Inviter eleven til en samtale, hvor I går i dialog om det oplevede problem. Forsøg at lave en aftale om, hvordan problemet kan løses. Der kan fx laves en fælles plan eller aftale om, hvad eleven skal gøre/ikke skal gøre. Fortæl, at det kan føre til en udskrivning, hvis problemet ikke løses. Fortæl, at forældrene også er inddraget og hørt.

- Gør eleven opmærksom på muligheden for at have en eller flere bisiddere med til samtalen.
- Lyt til elevens synspunkter. Skolen kan med fordel også spørge ind til, om der er særlige hensyn i forbindelse med afslutningen af elevens skolegang på skolen. For eksempel kan det, hvis man er tæt på skoleårets afslutning, være relevant at vente dertil. Det kan også være relevant at drøfte, hvordan udskrivningen skal kommunikeres til de øvrige elever og forældre. Fortæl i den forbindelse, at forældrene også er inddraget og hørt.
- Lav referater af samtalerne, som udleveres til eleven (afhængig af dennes alder og modenhed) og forældre og sørg for, at inddragelsen dokumenteres skriftligt. Det vil bero på de konkrete forhold, hvordan referater udformes. Det behøver ikke nødvendigvis være en egentlig gengivelse af samtaleindhold, men kan også bestå i en gengivelse af beslutningerne (beslutningsreferat). Dette kan fx være de aftaler, der er truffet mellem skolen og elev/forældre.

Hvis skolen herefter stadig vurderer, at eleven skal udskrives, bør skolen sikre, at forløbet får en ordentlig afslutning.

Elementer i dialogen vil typisk være:

- Elevens, forældrenes og skolens oplevelse af situationen.
- Om der er særlige hensyn i forbindelse med afslutningen af elevens skolegang på skolen. Det kan for eksempel, hvis man er tæt på skoleårets afslutning, være relevant at vente med udskrivningen.
- Hvordan udskrivningen skal kommunikeres til de øvrige elever og forældre.

Det kan praktisk gøres ved:

- Afklar under samtalen med forældrene rammerne for elevens inddragelse i forhold til en egentlig samtale.
- Redegør over for forældrene for, at eleven også vil blive inddraget og hørt, så elevens perspektiv og synspunkter indgår i skolens beslutningsgrundlag.
- Udarbejd referater af samtalerne, som udleveres til eleven (afhængigt af dennes alder og modenhed) og forældrene. Det vil bero på de konkrete forhold, hvordan referatet udformes.
- Overvej nøje alle sagens oplysninger, herunder dét, elev og forældre har anført, inden den endelige beslutning om udskrivning skrives og sendes til forældrene. Beslutningen bør sendes hurtigst muligt, efter samtalerne er gennemført.
- Sørg for, at eleven orienteres om beslutningen.

Alt efter de konkrete forhold kan processen eventuelt deles op, så der først er en dialog om, hvorvidt der skal ske en udskrivning, og bagefter om, hvorvidt der er særlige hensyn ved gennemførelsen af denne og kommunikationen herom.

Det er samtidig vigtigt, at skolen tilrettelægger processen, så både elev og forældre har realistiske muligheder for at deltage, herunder ved at der gives rimelige varsler ved indkaldelsen til mødet. Særligt hvor der er tale om kulminationen på et langvarigt forløb, bør indkaldelse til møde ikke ske med under en uges varsel.

Hvis forældrene og eleven ikke ønsker at deltage i en samtale, må skolen sende dem en kort skriftlig sammenfatning af sagen, hvori det fremgår, at de har været inviteret til samtale, men at samtalerne ikke er afholdt som følge af deres manglende fremmøde eller afbud, og at skolen nu vil træffe beslutning i sagen på det foreliggende grundlag. Der kan eventuelt gives en kort frist til at aftale et nyt tidspunkt for en samtale.

4.3 Processen ved udskrivning med øjeblikkelig virkning (bortvisning)

I praksis anvender mange skoler begrebet bortvisning om udskrivninger med øjeblikkelig virkning. Reglerne om inddragelse af eleven forud for udskrivning finder også anvendelse i forbindelse med en sådan udskrivning.

Hvis der er tale om en bortvisning, vil der ikke altid have fundet en forudgående proces sted, og typisk vil der derfor ikke have været en første samtale som beskrevet i den proces, hvor det er elevens forhold eller elev/skoleforholdet, der er baggrund for en udskrivning.

Der kan således i bortvisningssager ofte være tale om én samtale med eleven, hvor eleven høres om sine synspunkter, og hvor årsagen til bortvisningen forklares. En bortvisning kendetegnes ved, at forløbet gennemføres hurtigt, typisk inden for et par dage.

Særligt med hensyn til ældre elever kan de konkrete omstændigheder, der gør, at skolen overvejer en bortvisning, også indebære, at der ikke sker en forudgående orientering af forældrene, før eleven inddrages. Men der bør så vidt muligt tilstræbes samtidighed i orienteringen og tilbydes et fælles møde.

5 Inddragelse ved samtale eller på anden måde

Inddragelse skal sikre, at elevens perspektiv og synspunkter faktisk får betydning for vurderingen af den konkrete sag. Det handler om, at skolen, inden der tages en beslutning, har fået kendskab til elevens perspektiv og synspunkter.

I det følgende gennemgås nærmere, hvad skolen skal være opmærksom på ved afholdelse af selve samtalen. Videre gennemgås, hvordan skolen skal forholde sig til elevens alder og modenhed, og i situationer, hvor skolen vurderer, at en samtale vil være til væsentlig skade for eleven.

5.1 Afholdelse af samtale med eleven

En samtale med eleven er en måde at sikre, at elevens synspunkter bliver hørt og inddraget, før den endelige beslutning træffes. Men samtalen har også betydning for den måde, eleven oplever skolen på, og kan være medvirkende til, at det bliver lidt nemmere at forlade skolen, fordi eleven har fået en større forståelse for, hvorfor hun eller han ikke længere kan gå på skolen. Samtidig kan det være en lettelse for eleven at få mulighed for at komme frem med sit syn på sagen – også selvom det ikke fører til en ændret beslutning om udskrivning.

Ved at inddrage eleven viser skolen, at den tager eleven alvorligt og har respekt for vedkommende. Det sikrer endvidere, at skolen kan træffe en eventuel udskrivningsbeslutning på et oplyst grundlag.

Samtidig er samtaler en naturlig del af en skolekultur, som blandt andet skal understøtte elevernes demokratiske dannelse. At inddrage eleverne er også et vigtigt signal til omverdenen og andre elever.

Skolen må efter omstændighederne sammenholde de udsagn, eleven kommer med under samtalen med observationer fra den daglige dialog med eleven på skolen. Det kan fx være, at eleven i det daglige har tilkendegivet, at vedkommende er ked af forholdene på skolen, hvorfor eleven egentlig helst vil et andet sted hen, mens elevens forældre mener, at eleven vil blive på skolen.

Eleven har mulighed for at have en eller flere bisiddere med til samtalen med. En bisidder kan eksempelvis være elevens forældre, men bisidderen vil også kunne være en anden person, som eleven er tryk ved og ønsker at have med til samtalen.

Det er naturligvis frivilligt for både elev og forældre at deltage i en samtale. Skolen bør notere ned, hvis eleven ikke ønsker at deltage i en samtale, så skolen kan dokumentere, at den har forsøgt at inddrage eleven. Hvis elev eller forældre ikke ønsker at deltage i en samtale, kan det sammen med sagens øvrige omstændigheder indgå i skolens vurdering af sagen.

Hvis forældrene direkte frabeder sig, at skolen har en samtale med eleven, så må skolen acceptere dette, men elevens perspektiv og synspunkter, som det under disse omstændigheder kan være oplyst for skolen, må indgå i sagen som inddragelsen af eleven. Det kan blandt andet være igennem observationer fra elevens dagligdag på skolen. I denne forbindelse kan skolen med fordel inddrage elevens lærere.

5.2 Elevens alder og modenhed

Skolen skal inddrage eleven, så elevens perspektiv og eventuelle synspunkter kommer til udtryk alt efter elevens alder og modenhed. Elevens alder og modenhed vurderes ved at se på elevens evne til at forstå og vurdere konsekvenserne i en sag.

Skolen skal give eleven relevante og nødvendige oplysninger om en påtænkt udskrivning i et sprog, og på en måde, der er målrettet elevens alder og modenhed. Inddragelsen kan enten ske ved en samtale eller på anden måde, der belyser elevens perspektiv.

I de tilfælde, hvor elevens alder og modenhed gør, at det vurderes, at der ikke kan gennemføres en egentlig samtale, må elevens perspektiv og synspunkter tilvejebringes på anden måde.

Det kan blandt andet være ved at inddrage elevens tilkendegivelser i forbindelse med den daglige undervisning eller lignende, men også ved, at eleven får mulighed for at fremføre sine synspunkter over for skolen, uden at det sker i regi af en samtale på skolelederens kontor. Her kan dialogen tages i andre og for eleven mere vante omgivelser og af elevens sædvanlige lærer i stedet for skolelederen.

Uanset elevens alder og modenhed skal skolen altid forsøge at tilvejebringe elevens perspektiv og synspunkter.

5.3 Vurdering af om en samtale vil være til væsentlig skade for eleven

Som noget nyt i forhold til kravene efter Børnekonventionen, følger det af fri- og privatskolelovens § 4 a, stk. 2, at eleven ikke skal inddrages ved en egentlig samtale, hvis skolen vurderer, at det vil være til væsentlig skade for eleven at deltage i en samtale. Skolen skal foretage en konkret vurdering heraf med udgangspunkt i elevens forhold.

Dette vil eksempelvis være tilfældet, hvis eleven er alvorligt syg, eller hvis en samtale vil kunne påvirke eleven negativt som følge af et langstrakt forløb forud for beslutningen om udskrivning.

Vurderingen af om en samtale vil være til væsentlig skade for eleven kan eksempelvis træffes på baggrund af udtalelser fra psykolog, læge eller i øvrigt på baggrund af skolens hidtidige erfaringer med eleven.

Udskrivning af en elev uden inddragelse ved en samtale er indgribende for eleven og dennes forståelse for baggrunden for skolens beslutning. Det er derfor vigtigt, at elevens skoleforløb får en ordentlig afslutning på en anden måde, så elevens tarv kommer i første række. Det er under alle omstændigheder vigtigt, at skolen tilstræber, at elevens afsked med skolen sker på en ordentlig og hensynsfuld måde over for eleven.

6 Efter udskrivningen

Hvis en skole udskriver en undervisningspligtig elev, skal skolen meddele elevens bopælskommune, at eleven ikke længere deltager i skolegangen på skolen.

Selvom den frie skole har afbrudt samarbejdet og udskrevet eleven, så bør skolen, hvis forældre og elev ønsker det, hjælpe eleven videre og være opmærksom på, at eleven ikke havner i et tomrum, men kommer i et andet undervisningstilbud hurtigst muligt.

7 Krav om skriftlig dokumentation

Som noget nyt i forhold til kravene efter Børnekonventionen skal skolen efter lovens § 4 a, stk. 3, sikre skriftlig dokumentation for, at eleven er blevet inddraget i forbindelse med udskrivningen.

Skriftlig dokumentation kan eksempelvis være referater af samtaler med eleven og forældrene.

Hvis skolen har undladt at afholde en egentlig samtale med eleven, fordi skolen har vurderet, at det vil være til væsentlig skade for eleven, skal skolen kunne dokumentere baggrunden for den manglende inddragelse ved samtale. Skriftlig dokumentation kan i disse tilfælde eksempelvis være skolens notater eller lignende, der dokumenterer skolens løbende dialog med elevens forældre.

Dokumentation kan også sikres ved, at skolen har sendt kopi af referater, notater og lign. til forældrene og eleven med henblik på, at de inden for en kortere frist kan reagere over for skolen, hvis de har bemærkninger.

7.1 Opbevaring af data om elever efter udskrivning

Skolens overvejelser om, hvor længe den opbevarer den skriftlige dokumentation for, at eleven er blevet inddraget i forbindelse med udskrivningen, skal ske i lyset af persondatareglerne.

Skolen har hjemmel til at behandle såvel personoplysninger som følsomme personoplysninger i forbindelse med en udskrivningssag.

Ved personoplysninger forstås enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person, jf. databeskyttelsesforordningens artikel 4, nr. 1. Det kunne eksempelvis være elevens navn, forældrenes navne, elevens fravær, oplysninger om forældrenes betalinger til skolen, elevens evt. overtrædelser af skolens ordensregler, elevens faglige forhold eller elevens forhold til andre elever mv.

Personoplysninger i forbindelse med en udskrivningssag behandles efter data-beskyttelsesforordningens artikel 6, stk. 1, litra c, om behandling, der "er nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse, som påhviler den dataansvarlige", i dette tilfælde skolen, der skal sikre dokumentation for inddragelse af eleven eller for grundlaget for eventuel undladelse heraf.

Skolerne skal være ekstra opmærksomme ved behandling af følsomme personoplysninger om fx elevs helhedsforhold i forbindelse med gennemførelse af specialundervisning.

Følsomme personoplysninger kan i forbindelse med en udskrivningssag behandles efter databeskyttelsesforordningens artikel 9, stk. 2, litra f, om behandling, der "er nødvendig for, at retskrav kan fastlægges, gøres gældende og forsvares".

Det følger af databeskyttelsesforordningens artikel 5, stk. 1, litra e, at "personoplysninger skal opbevares på en sådan måde, at det ikke er muligt at identificere de registrerede i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt til de formål, hvortil de pågældende personoplysninger behandles".

Styrelsen bemærker, at det til enhver tid er skolens ansvar, som databehandler, at vurdere, hvor længe det er nødvendigt at opbevare personoplysningerne til brug for dokumentationskravet i fri- og privatskolelovens § 4 a, stk. 3. Styrelsen har ikke hjemmel til at fastsætte en fast slettefrist for skolen.

Styrelsen kan vejledende oplyse, at det er styrelsens opfattelse, at det kan indgå i skolens overvejelser om, hvor længe oplysningerne skal opbevares, at styrelsen har mulighed for at indlede et generelt tilsyn med skolens udskrivningspraksis, hvor styrelsen bl.a. vil påse, at skolen lever op til kravet om skriftlig dokumentation for inddragelse af eleven. Herudover kan det indgå i skolens overvejelser, at elever og forældre har mulighed for at klage til ombudsmanden, hvis de ikke mener, at skolen har overholdt fri- og privatskolelovens eller efterskolelovens § 4 a. Det kan derfor være relevant eller nødvendigt, at skolen opbevarer oplysninger i en vis periode efter eleven er udskrevet fra skolen.

8 Bistand og vejledning

Spørgsmål til vejledningen kan rettes til:

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Tlf.: 33 92 53 33

E-mail: KFS@stukuvvm.dk

Web: www.stukuvvm.dk

9 Huskeliste ved beslutning om udskrivning fra en fri skole

Skolerne kan med fordel udarbejde nedskrevne procedurer for håndteringen af sådanne situationer.

I det følgende gives et hurtigt overblik over, hvad man skal huske vedrørende inddragelse af eleven, når man overvejer en udskrivning.

Lovens § 4 a indebærer, at eleven skal inddrages inden der træffes beslutning om udskrivning.

Skolens håndtering af sagen:

- Sørg for, at elev og forældre er bekendte med baggrunden for overvejelse om udskrivning.
- Sørg for, at eleven er orienteret om, at forældrene også inddrages og høres.
- Sørg for, at forældrene er orienterede om, at eleven også inddrages og høres. Udarbejd korte skriftlige referater efter hver samtale med elev/forældre.

Hvis forældrene og/eller eleven ikke kommer til samtale:

- Det er frivilligt for såvel elev som forældre at deltage i en samtale.
- Hvis forældre eller elev ikke ønsker at deltage i en samtale, så send dem en kort skriftlig sammenfatning af sagen, hvoraf det fremgår, at de har været inviteret til samtale, men at samtalerne ikke er afholdt som følge af deres manglende fremmøde eller afbud, hvorfor skolen nu vil træffe beslutning på det foreliggende grundlag.
- Der kan evt. gives en kort frist til at aftale et nyt tidspunkt for en samtale.

Ved samtaler med eleven bør skolen:

- Forberede samtalen grundigt.
- Være opmærksom på barnets alder og modenhed.
- Gøre eleven opmærksom på muligheden for at have en bisidder med til samtalen
- Sørg for, at elev og forældre forstår baggrunden for, at udskrivning/bortvisning overvejes.
- Være konkret, åben og lyttende og undgå at fortolke og drage forhastede konklusioner.
- Være imødekommende og lytte til elevens synspunkter.
- Lade elevens synspunkter indgå i grundlaget for skolens endelige beslutning.
- Give plads til spørgsmål.
- Være forberedt på elevens og forældrenes reaktion.
- Sørg for, at der tages referat, så skolen bagefter kan dokumentere inddragelse og sende det til elev og forældre.

Tilrettelæggelse af udskrivningsprocessen:

Der kan ikke opstilles en fast manual for håndteringen af en udskrivningssag, men følgende trin må normalt indgå ved tilrettelæggelse af processen:

- Tjek, at elev og forældre er klar over, at skolen ser et problem, der kan føre til en udskrivning.
- Sørg for, at det i invitationen til en samtale er klart, hvad der er baggrunden for samtalen, og at det kan ende med en udskrivning.
- Afklar med forældrene, hvordan rammerne er for elevens inddragelse i forhold til en egentlig samtale, herunder om forældrene ikke ønsker, skolen har samtale med eleven uden deres tilstedeværelse eller slet ikke ønsker, at eleven deltager i samtalen.
- Redegør over for forældrene for, at eleven også vil blive inddraget og hørt, så elevens perspektiv og synspunkter indgår i skolens beslutningsgrundlag. Hvis forældrene modsætter sig inddragelse ved samtale, så redegør for, hvordan f.eks. skolens observationer fra den daglige skolegang så vil indgå.
- Inviter eleven (og evt. forældrene) til en samtale, hvor det i invitationen er klart, hvad der er baggrunden for samtalen, og at det kan ende med en udskrivning. Fortæl, at forældrene også er inddraget og hørt.
- Lav referater af samtalerne, som udleveres til eleven (afhængig af dennes alder og modenhed) og forældre hurtigst muligt. Det vil bero på de konkrete forhold, hvordan referater udformes.
- Overvej nøje alle sagens oplysninger, herunder dét, elev og forældre har anført, inden den endelige beslutning om udskrivningen skrives og sendes til forældrene. Beslutningen bør sendes hurtigst muligt, efter samtalerne er gennemført.
- Sørg for, at eleven orienteres om beslutningen.

Skriftlig dokumentation:

- Skolen skal sikre, at der er skriftlig dokumentation for, at eleven er blevet inddraget i forbindelse med udskrivning.
- Hvis skolen har undladt at afholde en egentlig samtale med eleven skal skolen kunne dokumentere baggrunden for den manglende inddragelse ved samtale.

Efter udskrivningen:

- Skolen bør hjælpe eleven videre, så eleven kan komme i et andet undervisningstilbud hurtigst muligt.
- Hvis eleven er undervisningspligtig, så skal bopælskommunen underrettes om, at eleven ikke længere deltager i skolegang på skolen.

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET